

Minder fra Fællesrejsen til Indvielsen af den danske Soldaterkirkegaard i Nordfrankrig.

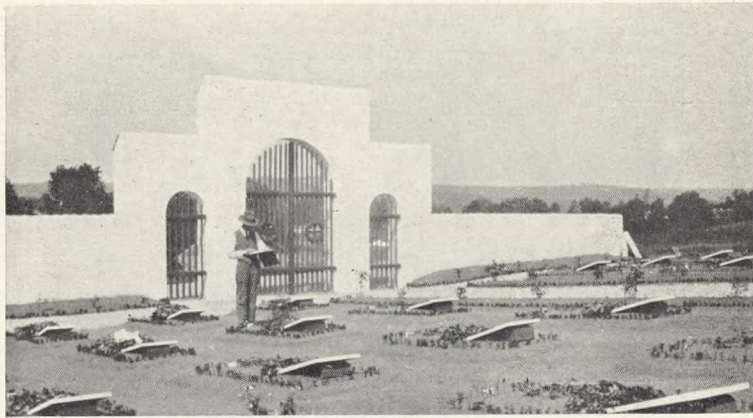
Af Lærer Frands Hansen.

I. Den sønderjydske Kirkegaard.

Da det ved Freden efter den store Verdenskrig var blevet en Kendsgerning, at Sønderjylland atter skulde tilbagegives Danmark, fyldte det alle Danske paa begge Sider af den gamle Grænse med den største Glæde og Taknemlighed.

Men i Glæden blandede sig den store og tunge Sorg over de 6000 danske Sønderjyders Liv, som det havde kostet at vinde Sønderjylland tilbage, og alle Danskes Tanker, fornemmelig Sønderjydernes, vendte sig mod Syd til Nordfrankrigs blodige Slagmarker som det Sted, der især gemte saa mange smertelige og dog dyrebare Minder om en kær Afdød: Mand, Broder eller Kæreste.

Den sønderjydske Kirkegaard i Braine. Indgangsparti.
Arkitekt Arne Finsen, København.

Det var kun en ubetydelig Procent af de i Verdenskrigen faldne sønderjydske Sønner, der blev bragt hjem. Som Minde om dem, der blev Dødens Høst paa de fjerne Slagmarker for en fremmed Sag, har de Kære i Hjemmet kun de Mindesten og Mindemure, som nu findes rejst paa saa at sige hver Kirkegaard ud over Sønderjylland, 20 à 30 Navne staar der gennemsnitlig paa hver af disse Sten.

Ud af disse Tanker fremstod saa Ideen om en fredlyst Plet, som mellem Slagmarkerne i det fremmede Land kunde samle saa mange som muligt af dem, der blev dernede.

Ved Frankrigs Imødekommenhed og under Medvirkning af mange forskellige Faktorer saavel i Danmark som Frankrig lykkedes det at faa indrettet en dansk Kirkegaard paa Vestfronten, idet den franske Stat med største Beredvillighed skænkede Jorden, og Foreningen „Sønderjydske Soldatergrave“, hvis Formand er Stiftamtmand Haarløv, Haderslev, skaffede sammen med „Sønderjydske Fond“ de nødvendige Midler.

Braine, en idyllisk fransk Landsby nord for Soissons, blev da den Plet af Frankrigs Jord, der blev udset og stemningsfuldt indrettet til som den slesvigske Kirkegaard at skulle gemme Støvet af de faldne Sønderjyder.

Soissons nævntes i sin Tid ofte i Krigsberetningerne, og kun en halv Times Jernbanekørsel herfra mod Nord træffer man Braine liggende lavt og hyggeligt i en Dalsænkning; selv tildels urørt af de ødelæggende Projektiler, som pløjede Luften over den, ligger den i et frodigt, typisk fransk Landskab mellem to Højdedrag, dem, hvorom Kampen her har drejet sig.

Medens det Soissons, som eksisterede før 1914, blev opslugt af Krigens Flammer, og efter Krigen opstod i en amerikansk Prærieby's Skikkelse, har Braine beholdt sine gamle romantiske Huse og den prægtige romanske Kirke, der trods et Par slemme Strejfskud dog fremdeles staar der med sit slanke Spir. Men ude paa Højdedragene mod Øst og Vest – i sidstnævnte Retning kan man endog skimte den høje Kam af „Chemin de Dames“, et Rædselens Helvede for Sønderjyderne – der har det gaet varmt til, og i Hundredvis er de faldet deroppe – og nu ligger deres Grav ved Bakernes Fod, midt i deres grusomme Arbejdsmark. Beviset herfor afgiver en stor fransk Soldaterkirkegaard, der ligger Syd for Byen paa en Skraaning, kun ved et Staaltraads-

Den sønderjydske Kirkegaard i Braine.

Interior.

hegn skilt fra dem, de kæmpede imod, vore danske Sønderjyder. Side om Side ligger Støvet af de to Fjender, som egentlig var Venner.

Den danske Kirkegaard stiger mod Syd op ad en lang Bakkeskraaning og har som en virkningsfuld Baggrund en lille Lund af Poppel, Ask og Ahorn.

Allerede paa Afstand lyser den hjemligt En i Møde med sin lange hvidkalkede Mur, tækket med røde Teglsten. Kirkegaardsgavlen mod Nord er saa meget lig den fra Søborg og Tibirke gamle Kirker i Nordsjælland, og de røde Teglsten er fremstillet paa Frederiksborg Teglværker. Arbejdet med Kirkegaarden er udført efter Arkitekt *Arne Finsens* Tegning.

Det er saaledes et lille Stykke Danmark i det fremmede.

En bred Midtergang fører fra Porten helt igennem paa langs. Paa hver Side ligger Gravene, der er dækket af levende Græstøv og omplantet med en Ring af Buksbom, medens en Klasse af Vedbend gror i Midten. Buksbom og Vedbend vil efterhaanden vokse og brede sig hvert Aar paany som eviggrønne levende Kranse – og Hegnene langs Siderne vil gro med, saa de Dødes Have bliver smukkere Aar for Aar og snart vil faa det fuldstændige Præg af en dansk Landsbykirkegaard.

Paa hver af Gravene ligger skraat ned ligesom paa Christiansfeld Kirkegaard en Marmorplade med Angivelse af den Dødes Navn, Hjemsted og Dødsdag. For Enden af Midtergangen i Baggrunden op mod den lille Lund er der rejst et stort, hvidt Kors, der ligesom i eet favner alle Gravene.

Da Kirkegaarden var færdig til Indvielse, bestemtes det, at denne skulde finde Sted ved en Højtidelighed Søndag den 15. Juni 1924 – Genforeningsdagen. Ned til denne Højtidelighed drog saa en Delegation paa 54 Medlemmer, fornemmelig Sønderjyder.

For den lille By Braine blev det en Festdag, som den sent vil glemme. Ved 3-Tiden var Vejen til Kirkegaarden fyldt med Mennesker, og da Toget med den danske Delegation ankom, stod Braines Borgmester, omgivet af sit Raad, paa Perronen for at byde Delegationen Velkommen.

Saa ordner Deltagerne sig for at gaa til Kirkegaarden; med en stor Dannebrog-

Den sønderjydske Kirkegaard i Braine.
Indvielsen den 15. Juni 1924.

fane i Spidsen, baaret af en dansk Student, der har været med i Krigen, bølger Toget sig gennem det rige franske Landskab, hilst ærbødigt af Befolkningen.

Foran Kirkegaarden mødes Toget med de franske og danske Myndigheder samt mange i Paris bosiddende Danske; Porten til Kirkegaarden aabnes, og Kortegen gaar op ad Midtergangen, hvorefter den egentlige Højtidelighed foregaar omkring det store hvide Kors, indledet med Salmen: „Til Himlene rækker din Miskundhed, Gud!“

Pastor *Troensegaard-Hansen*, Graasten, oplæste forskellige Stykker af den hellige Skrift paa Dansk og Fransk og sluttede sin Tale saaledes: „Disse Grave skal herefter minde om, at engang drog unge Mænd fra Sønderjylland ud og kæmpede med Lydighed og Sandhed og dog med Kærlighed til det derhjemme. Og Gudskelov, at de gjorde det: derfor Fred med deres Minde!“

Med Jord medbragt fra Adsbøl Kirkegaard i Sønderjylland indviede Præsten derefter Kirkegaarden. Forinden Højtideligheden sluttede, holdt Professor *Verrier*, en af Danmarks, specielt Sønderjyllands Venner i Frankrig, en smuk Tale paa fuldendt Dansk, hvis Slutning lød saaledes:

„De danske Slesvigere var Frankrigs venlige Fjender, og vi Franske bærer intet Nag, men respekterer de Døde, som faldt paa Ærens Mark, idet vi forstaar, hvor vanskelig, ja fortvivlet deres Stilling var under Udførelsen af deres tunge Pligt. . . .

Disse Faldne hviler nu at betragte som i et Stykke dansk Land, hvor de første Indtryk viser dansk Stil og danske Farver, og besegler saaledes det Venskab, der er blevet til under samme Ulykke i 1864 og 70 og nu under samme Oprejsning. . . .

Men for vore venlige Fjender, hvis Minde vi i Dag ærer under Danmarks skønne Flag, vil vi tro, at midt under den uhyre Blodsudgydelse lyste Haabets hvide Kors for deres Øjne.

Slumrer derfor sødt i Frankrigs Jord, vi mindes Eder, som var det i Eders eget Moderland.“

Det var en Stund af betagende Højhed og hjertegribende Alvor for alle tilstedeværende, en særegen gribende Oplevelse, der aldrig vil glemmes.

Den sønderjydske Kirkegaard i Braine.
Kig gennem Porten.